

ТАҚРИЗ

ба автоферати диссертатсияи Юсупова Зарина Шарофитдиновна тахти унвони «Нақши Пешвои миллат дар рушди сиёсати иҷтимоӣ нисбат ба дастгирии занон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (охирӣ асри XX – ибтидои асри XXI)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) пешниҳод шудааст

Диссертатсияи З.Ш. Юсупова ба яке аз самтҳои калидии таърихи ҷомеаи муосири Тоҷикистон – ташаккул ва рушди сиёсати иҷтимоӣ давлат нисбат ба занон дар давраи истиқлолият бахшида шудааст. Объекти таҳқиқ маҷмӯи равандҳои пайдоиш, таҳаввул ва амалисозии сиёсати стратегӣ давлат дар соҳаи рушди иқтисодӣ иҷтимоӣ иқтисодӣ занонро дар бар мегирад, ки дар робита бо фаъолияти Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баррасӣ мешавад. Ҳудуди хронологии таҳқиқот (охирӣ асри XX – ибтидои асри XXI) бо сабабҳои воқеии таърихӣ – гузариш аз низоми шуравӣ ба давлатдорӣ мустақил, тағйироти иҷтимоӣ иқтисодӣ ва ташаккули сиёсати нави гендерӣ, интиҳоб шудааст, ки онро мувофиқи мақсад бояд арзёбӣ кард.

Сохтори диссертатсия, ки аз муқаддима, се боб, ҳафт зербоб, ҳулоса, рӯйхати сарчашмаҳо ва адабиёт иборат аст, ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқат мекунад. Боби аввал ба нақши Пешвои миллат дар ташаккули сиёсати ҳифзи иҷтимоӣ занон бахшида шуда, боби дуюм ҷойгоҳи ўро дар тақлими сиёсати ҳифзи оила ва занон мавриди баррасӣ қарор медиҳад, ки ин равиш ба таҳлили пайдарпайи равандҳои таърихӣ мусоидат мекунад. Боби сеюм сатҳи Пешвои миллат дар ташаккули имкониятҳои иқтисодӣ ва шуғли занонро таҳлил мекунад.

Мубрамияти мавзӯ бо чанд омил муайян мешавад. Аввалан, масъалаи ҷойгоҳи зан дар ҷомеа ва таъмини баробарии гендерӣ дар Тоҷикистони муосир яке аз нишондиҳандаҳои асосии суботи иҷтимоӣ ва рушди устувор ба шумор меравад. Бо вучуди мавҷудияти пажӯҳишҳои зиёд дар соҳаи гендерӣ, таҳқиқоти махсусе, ки ба ин ҷанбаи фаъолияти Пешвои миллат бахшида шуда бошанд, то имрӯз дар таърихнигорӣ ватанӣ ба таври кофӣ эҷод нашудааст, ки ин аҳамияти мавзӯро боз ҳам афзун мегардонад.

Таҳлили таърихнигорӣ масъала, ки дар автореферат пешкаш шудааст, аз шиносии васеи муаллиф бо адабиёти илмӣ мавзӯ шаҳодат медиҳад. Махсусан, таҳлили осори ҳудӣ Пешвои миллат ҳамчун сарчашмаи муҳими таърихӣ ва ҳуҷҷати сиёсӣ сазовори таваҷҷуҳ аст.

Заминаи сарчашмавии таҳқиқот аз ҷиҳати ҳаҷм, гуногунӣ ва намоёндагӣ ба таври мусбат арзёбӣ мешавад. Муаллиф ба доираи васеи сарчашмаҳо, аз ҷумла Конститутсия ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон,

хуччатҳои байналмилалӣ, маводи оморӣ ва тадқиқоти саҳроӣ тақя кардааст. Истифодаи осори Пешвои миллат ҳамчун сарчашмаи асосии таърихӣ ва сиёсӣ ба қор хусусияти хуччати мустаҳкам мебахшад.

Асосҳои методологӣ ва усулҳои таҳқиқоти таърихӣ мувофиқи мақсад ва вазифаҳои интиҳоб шудаанд. Истифодаи принципҳои таърихият, воқеъбинӣ ва низомнокӣ, инчунин усулҳои муқоисавӣ-таърихӣ, таҳлилӣ ва сохторӣ-функционалӣ ба муаллиф имкон додааст, ки равандҳои омӯхташавандаро ҳамаҷониба ва амиқ таҳлил намояд. Вобаста ба ин, метавон гуфт, ки методологияи қор ҳамчун воситаи асоснокии ҳулосаҳои хуб хизмат кардааст.

Мақсади диссертатсия – арзёбии системанок ва таҳлили фарогири нақши стратегияи Пешвои миллат дар тарҳрезӣ ва амалисозии сиёсати гендерии давлат дар автореферат ба таври возеҳ муайян шуда, бо вазифаҳои мушаххаси тадқиқот пуштибонӣ гардидааст. Вазифаҳои гузошташуда, аз қабилӣ муайян кардани омилҳои таърихӣ, таҳқиқи фаъолияти Пешвои миллат дар заминаи ҳуқуқӣ, баррасии ҷанбаҳои дипломатияи гендерӣ, таҳлили сиёсати шуғл ва соҳибдорӣ, аз ҷиҳати мантиқӣ ба ҳам алоқаманданд ва аз мақсади умумии таҳқиқот бармеоянд. Муаллиф тавонистааст вазифаҳои дар муқаддима пешбинишударо дар маҷмӯъ пурра ҳал намояд, ки дар матни автореферат пайгирӣ карда мешавад.

Навгонии илмӣ тадқиқот бо боварӣ ва далелнокӣ тасдиқ карда мешавад. Бори нахуст дар таърихнигорӣ тоҷик раванди ташаккул ва таҳаввули сиёсати ҳифзи иҷтимоии замон дар заминаи роҳбарии Пешвои миллат ба сифати мавзӯи мукаммали илмӣ таҳқиқ шудааст. Муаллиф муваффақ шудааст, ки механизмҳои мушаххаси таъсири шахсии роҳбари давлат ба рушди соҳаҳои гуногун – аз ташаккули заминаи ҳуқуқӣ ва мубориза бо зӯроварӣ то дастгирии соҳибдорӣ ва шуғли замонро ошкор созад. Инчунин, навгонии қор дар он зоҳир мешавад, ки муаллиф дигаргуниҳои иҷтимоӣ иқтисодиро дар робитаи зич бо фаъолияти Пешвои миллат ва тағйироти сиёсати давлатӣ дар давраи гузариш баррасӣ намудааст.

Муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшуда, ки дар автореферат оварда шудаанд, аз ҷиҳати мантиқӣ бо муҳтавои тадқиқот алоқаманданд ва натиҷаҳои асосии онро ифода меkunанд. Қор муқаррароти асосӣ, ҳолатҳои вазъи иҷтимоӣ иқтисодии замон дар давраи гузариш, натиҷаҳои сиёсати ҳифзи модару кӯдак, таҷрибаи ҳамкорӣ давлат ва ташкилотҳои байналмилалӣ дар самти гендерӣ, инчунин тадбирҳои дастгирии соҳибдорӣ ва шуғли замонро тавсиф менамоянд.

Ҳулосаҳои диссертатсия аз ҷиҳати илмӣ асоснок ва эътимоднок мебошанд. Муаллиф ба таври пайваста ба сарчашмаҳои гуногун ва маълумоти оморӣ истинод намуда, робитаҳои сабабӣ натиҷавӣ байни ташаббусҳои

сиёсии Пешвои миллат ва натиҷаҳои иҷтимоиро ошкор сохтааст. Масалан, таҳлили тағйироти ҳиссаи занон дар бозори меҳнат ва саноат дар солҳои гуногун бо иқдомҳои мушаххаси давлатӣ, аз қабилӣ қабули барномаҳои миллий ва ҷорӣ намудани квотаҳо, алоқаманд карда шудааст.

Аҳамияти назариявии диссертатсия дар он ифода меёбад, ки он барои таҳияи концепсияи умумии сиёсати иҷтимоии давлати муосир дар робита бо нақши роҳбарӣ ва омили инсонӣ заминаи илмӣ фароҳам меорад. Аҳамияти амалии тадқиқот бо тавсияҳои мушаххас муайян карда мешавад, ки ба беҳтар намудани сиёсати дастгирии занон дар сатҳи давлатӣ ва маҳаллӣ нигаронида шудаанд.

Апробатсияи натиҷаҳои тадқиқот дар сатҳи кофӣ сурат гирифтааст. Муаллиф 15 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор кардааст. Ин нишон медиҳад, ки муқаррароти асосии диссертатсия ба таври васеъ ба муҳокимаи илмӣ гузашта шудаанд. Иштироки ӯ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ низ ба ин шаҳодат медиҳад.

Ҳамин тавр, диссертатсияи З.Ш. Юсупова як тадқиқоти илмӣ пурра, мустақил ва босифат мебошад, ки дар он масъалаи муҳими таърихӣ нақши Пешвои миллат дар рушди сиёсати иҷтимоӣ нисбат ба дастгирии занон дар Тоҷикистони соҳибистиклол ба таври ҳамаҷониба таҳлил шудааст. Кор дорои нағзгони илмӣ, асоснокии хулосаҳо ва аҳамияти назариявӣ амалии баланд мебошад. Мавзӯ ва мундариҷаи он ба ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) пурра мувофиқат менамояд. Диссертатсия ба талаботи «Низомномаи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» ҷавобгӯ буда, доғалаб барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих сазовор мебошад.

**Доктори илмҳои таърих, профессор,
мудирӣ шӯъбаи таърихи наватарини
Институти таърих, бостоншиносӣ ва
мардумшиносии номи А. Дониши
Академияи миллии илмҳои
Тоҷикистон**

Абдурашитов Фозил Маматович

Имзои Ф.М. Абдурашитовро тасдиқ менамоям.
Сардори шӯъбаи кадрҳои Институти таърих,
бостоншиносӣ ва мардумшиносии номи
А. Дониши АМИТ

Файзуллоева Г.К.

« 7 » 09 2026 с.